
BALANSLEZEN VOOR DE NIET- FINANCIËLE PROFESSIONAL

Patricia Everaert
Evelien Opdecam
Elke Minnaert
Laura Claeys
Eva Blondeel

Balanslezen voor de niet-financiële professional
Patricia Everaert, Evelien Opdecam, Elke Minnaert, Laura Claeys en Eva Blondeel

© 2022 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1547-0

D/2022/7849/126

NUR 786

Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV

Lay-out binnenwerk: EHBO ontwerp

Zetwerk: Crius Group, Hulshout

Omslagontwerp: Thaïs Horsten

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Balanslezen voor de niet-financiële professional is er voor iedereen die niet over een uitgebreide boekhoudkundige kennis beschikt, maar **toch wil weten hoe het staat met de financiële gezondheid** van een onderneming. Wat betekent het voor een onderneming om financieel gezond te zijn en hoe kan je dit afleiden uit de jaarrekening? De jaarrekening vormt hiervoor immers hét instrument bij uitstek. De jaarrekening omvat de balans (met aanwendungen en bronnen van vermogen), de resultatenrekening met een overzicht van de opbrengsten en kosten, en de resultaatverwerking, die ons leert wat de onderneming op het einde van het boekjaar precies doet met het resultaat (winst of verlies).

Het werk is opgebouwd op basis van een logische volgorde. In het eerste hoofdstuk worden aan de hand van de balansmethode de eerste levensjaren van een onderneming gesimuleerd. Het vertrekt van alle **belangrijke gebeurtenissen en bijhorende beslissingen**, waar ook de starter van een onderneming over na zal moeten denken bij de opmaak van het financieel plan. Dit omvat o.a. de oprichting en het bepalen van de startinbreng, het investeren en het zoeken naar bijhorende financieringsbronnen, de aankoop van grondstoffen om producten te produceren en die te verkopen aan klanten, het leveren van diensten, het aanwerven van personeel en het uitvoeren van allerlei betalingen, en het maken van winst. De levensloop van een onderneming kent meer dan één boekjaar, wat hier ook wordt geïllustreerd.

Hoofdstuk 1 vormt dan ook de start van de interpretatie van de jaarrekening. In hoofdstuk 2 komt de boekhoudtechniek kort aan bod, met de bedoeling om te illustreren op welke manier de jaarrekening het eindstuk vormt van een goed georganiseerd registratieproces. Hoofdstuk 3 beschrijft de algemeen aanvaarde boekhoudprincipes, die onderliggend aanwezig zijn bij het lezen van de balans. Hoofdstuk 4 behandelt de btw-problematiek, gezien ondernemingen ook btw-belastingplichtig zijn. In hoofdstuk 5 ligt de focus op handelsondernemingen, hoofdstuk 6 bespreekt de impact van het aanwerven van personeel op de balans en resultatenrekening. Hoofdstuk 7 behandelt specifiek de problematiek van investeren en de afschrijvingskosten. Hoofdstuk 8 herhaalt nog even de verschillende eindejaarstransacties en de impact op het resultaat, vooraleer de opmaak van de jaarrekening uit te voeren. De hoofdstukken daarna behandelen specifieke aspecten en vormen een uitbreiding van wat eerder werd gezien, zoals het oprichten van een onderneming (hoofdstuk 9), het behoud van winst in de onderneming onder de reserves (hoofdstuk 10), het verwerken van kapitaalsubsidies in de balans (hoofdstuk 11), het aanleggen van een voorziening voor risico's en kosten (hoofdstuk 12) en alle financieringsmogelijkheden, zoals schulden en leasing (hoofdstuk 13). Het werkt eindigt met een juridisch hoofdstuk, te gebruiken als naslagwerk.

Kortom, dit boek vormt dé perfecte eerste introductie in de boekhoudkundige werking van een onderneming, met als doel de jaarrekening te kunnen analyseren.

Dit boek is bedoeld voor een **specifiek doelpubliek**, namelijk de niet-financiële specialist. Bedoeling is om de basis van boekhouden mee te geven, zodat de lezer op een efficiënte manier een algemeen beeld krijgt van wat de jaarrekening inhoudt. Het is dan ook een boek dat eerder verbredend, dan verdiepend werkt. Het boek is duidelijk gepositioneerd voor de niet-specialist.

Specialisten die een gedetailleerd inzicht in de totstandkoming van de jaarrekening willen, verwijzen we graag naar het *Handboek Boekhouden: Dubbel Boekhouden* (E. De Lembre, P. Everaert, J. Verhoeve, Intersentia). De lezer die een gedetailleerd overzicht wil van alle balansposten, met hun onderliggende bestaansredenen, verwijzen we naar het *Handboek Boekhouden: Vennootschapsboekhouden* (E. De Lembre, P. Everaert, J. Verhoeve, Intersentia).

De **noodzaak van dit boek** komt voort uit een jarenlange onderwijservaring, waarbij iedereen die ooit in een onderneming werkt, of eraan denkt om zelf een onderneming op te richten, inzicht wil krijgen in 'de cijfers' om de financiële gezondheid te monitoren. Doorheen het boek staat de link met de jaarrekening dan ook centraal en het ultieme doel is om de balans (en resultatenrekening) te kunnen lezen en analyseren. Elk hoofdstuk start met een introductie, waarin een concrete probleemstelling vanuit de praktijk wordt aangehaald. Doorheen het hoofdstuk worden de topics op een efficiënte manier beschreven, soms via de boekhoudtechniek, soms via de balansmethode, soms via uittreksels uit de jaarrekening. Elk hoofdstuk eindigt met een exitvoorbeeld, gebaseerd op reële voorbeelden uit de praktijk.

Feedback van gebruikers van dit werk ontvangen we graag op accounting@Ugent.be.

Tot slot willen de auteurs nog onderzoeker Dwight Waeye (Universiteit Gent) bedanken omdat hij ons bij de eerste verkenning van de inhoud van de verschillende hoofdstukken geholpen heeft.

Oktober 2022

Prof. Dr. Patricia Everaert
Prof. Dr. Evelien Opdecam
Elke Minnaert
Laura Claey
Eva Blondeel

Onderzoeksgroep Accounting Education, Vakgroep Accountancy, Bedrijfsfinanciering en Fiscaliteit
Faculteit Economie en Bedrijfskunde
Universiteit Gent

OVER DE AUTEURS

Patricia Everaert is professor aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde aan de Universiteit Gent. Ze is doctor in de Toegepaste Economische Wetenschappen en auteur van meerdere handboeken in het domein van accounting, analytisch boekhouden en management accounting. Haar onderzoek situeert zich rond innovaties in accounting education en ze publiceerde in talrijke internationale tijdschriften.

Evelien Opdecam is professor aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde aan de Universiteit Gent. Ze behaalde als onderwijspedagoog een doctoraat in de Toegepaste Economische Wetenschappen. Ze is verantwoordelijk voor de lerarenopleiding binnen het domein economie en publiceerde in talrijke internationale tijdschriften.

Elke Minnaert is master in de Toegepaste Economische Wetenschappen. Ze werkt als onderwijsbegeleider aan de vakgroep Accountancy, Bedrijfsfinanciering en Fiscaliteit aan de Universiteit Gent. Ze geeft les aan eerstejaarsstudenten EW/TEW/HIR en helpt hen met passie bij het verwerven van hun eerste accountingkennis.

Laura Claeys is actief als onderwijsbegeleider aan de vakgroep Accountancy, Bedrijfsfinanciering en Fiscaliteit van de Universiteit Gent. In 2017 behaalde ze haar master in de Toegepaste Economische Wetenschappen (afstudeerrichting Accountancy), waarna ze de specifieke lerarenopleiding Economie vervulde. Ze geeft oefeningenlessen accounting aan zowel economie- als niet-economiestudenten en werkt mee aan een vernieuwende aanpak boekhoudonderwijs binnen het secundair en hoger onderwijs.

Eva Blondeel heeft een master in de Toegepaste Economische Wetenschappen (afstudeerrichting Accountancy). Ze startte haar carrière als auditor bij Deloitte en vervoegde later het accountingteam van de Universiteit Gent als doctoraatsassistent. Ze geeft oefeningenlessen voor het vak Accounting B. Haar doctoraatsonderzoek situeert zich binnen het domein van accounting education. Enkele van haar studies zijn al verschenen in internationale tijdschriften, zoals o.a. *Assessment and Evaluation in Higher Education*.

INHOUD

VOORWOORD	iii
OVER DE AUTEURS	v
HOOFDSTUK 1. DE BALANSMETHODE: DE START VAN DE INTERPRETATIE VAN DE JAARREKENING	1
1. Basisgelijkheid als fundament van dubbel boekhouden	3
2. Registraties van verrichtingen via de balansmethode: boekjaar 1	4
2.1. Verrichting 1: Oprichting	4
2.2. Verrichting 2: Investeren in een gebouw	4
2.3. Verrichting 3: Aangaan van een lening	5
2.4. Verrichting 4: Investeren in een machine	5
2.5. Verrichting 5: Aankoop van grondstoffen	6
2.6. Verrichting 6: Personeelskost	6
2.7. Verrichting 7: Materiaalverbruik grondstoffen	7
2.8. Verrichting 8: Alle afgewerkte producten worden naar het magazijn gebracht	8
2.9. Verrichting 9: Verkoop van het gereed product	8
2.10. Verrichting 10: Betaling van de leveranciersschuld	10
2.11. Verrichting 11: Afschrijvingen	10
2.12. Is er winst of verlies?	11
2.13. Verrichting 12: Resultaatbestemming	12
2.14. Opmaak van de definitieve jaarrekening	12
3. Registraties van verrichtingen via de balansmethode: boekjaar 2	15
3.1. Opening van het boekjaar	15
3.2. Verrichting 1: De klant betaalt de vordering	15
3.3. Verrichting 2: Aankoop van handelsgoederen	16
3.4. Verrichting 3: Verkoop van handelsgoederen	17

3.5. Verrichting 4: Dividenduitkering	17
3.6. Verrichting 5: Lening	18
3.7. Verrichting 6: Afschrijvingen	19
3.8. Is er winst of verlies?	20
3.9. Verrichting 7: Vennootschapsbelasting (25%)	20
3.10. Verrichting 8: Winstverdeling	21
3.11. Opmaak van de definitieve jaarrekening	22
4. Voorstelling van de jaarrekening volgens het wettelijk model	24
5. De balans volgens het wettelijk model	32
5.1. Activa	32
5.2. Passiva	35
6. De resultatenrekening en resultaatverwerking volgens het wettelijk model	38
6.1. Bedrijfswinst of bedrijfsverlies	38
6.2. Winst (verlies) van het boekjaar vóór belastingen	40
6.3. Winst (verlies) van het boekjaar (na belastingen)	42
6.4. Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar	43
6.5. Te bestemmen winst (verlies)	43
7. Evaluatie van de balansmethode	44
7.1. Nood aan een systeem met een niet-permanente voorraadregistratie	44
7.2. Nood aan een boekhoudtechniek	45
HOOFDSTUK 2. DE BOEKHOUDTECHNIEK	47
1. Balansmethode als opstap naar de boekhoudtechniek	49
2. De boekhoudtechniek: gebruik van rekeningen	50
2.1. Debet en credit	50
2.2. Uitgewerkt voorbeeld	52
3. Minimum algemeen rekeningenstelsel	55

4.	Praktische werking van de boekhouding	56
4.1.	Journaal	57
4.2.	Grootboek	58
4.3.	Voorlopige en definitieve proef- en saldibalans	58
4.4.	Definitieve proef- en saldibalans	61
5.	Exitvoorbeeld	62
	HOOFDSTUK 3. DE ALGEMEEN AANVAARDE BOEKHOUDPRINCIPES	71
1.	Inleiding	73
2.	Grondslagen	73
2.1.	Ondernemingsentiteit	73
2.2.	Principe van de uitdrukking in geldwaarde	74
2.3.	Principe van de bestendigheid	74
2.4.	Principe van de continuïteit (going concern)	75
3.	Vaststellen van de gebeurtenissen	75
3.1.	Principe van de verantwoordingsstukken	76
3.2.	Principe van de volledigheid	76
3.3.	Principe van niet-compensatie	77
3.4.	Principe van het toerekenen van opbrengsten en kosten aan de periode (matchingprincipe)	77
4.	Vaststellen van de waarde van de geregistreerde gebeurtenissen	78
4.1.	Principe van de individuele waardering	78
4.2.	Principe van de voorzichtigheid	78
4.3.	Principe van de objectiviteit	78
4.4.	Principe van de relevantie	79
5.	Rapportering	79
5.1.	Principe van de periodiciteit	79
5.2.	Principe van de vergelijkbaarheid	80
5.3.	Principe van het getrouw beeld	81

HOOFDSTUK 4. DE ONDERNEMING ALS BTW-PLICHTIGE **83**

1. Belasting over de toegevoegde waarde	85
2. Maatstaf van heffing	85
3. Btw-tarief	86
4. De onderneming als btw-plichtige	86
5. Btw-vrijstellingen	86
6. Hoe komt de btw bij de staat terecht?	87
7. Btw in de boekhouding: Globaal overzicht	89
8. Btw in de boekhouding: Journaalposten	90
9. Btw-aangifte	91

**HOOFDSTUK 5. AANKOOP- EN VERKOOPCYCLUS, MET AANDACHT VOOR VOORRAAD-
WAARDERINGSMETHODEN** **95**

1. Inleiding	97
2. Aankoopfactuur	97
3. Verkoopfactuur	98
4. Btw	99
5. Voorraadwijziging	100
6. Voorraadwaarderingmethoden	101
6.1. Nieuwe probleemstelling	101
6.2. Voorraadwaarderingmethoden	102
6.2.1. Wetgeving	102
6.2.2. FIFO-waardering	102
6.2.3. LIFO-waardering	103

7.	Problemen met de voorraad	105
8.	Problemen met klanten	106
8.1.	Creditnota omwille van inkomende retouren	106
8.2.	Creditnota omwille van toegekende kortingen	107
8.3.	Dubieuze debiteuren	108
9.	Problemen met leveranciers	109
9.1.	De onderneming stuurt goederen terug naar de leverancier	109
9.2.	De onderneming krijgt een commerciële korting van de leverancier	109
10.	Aan- en verkopen in het buitenland	110
10.1.	Aankoop uit Brazilië (invoer)	110
10.2.	Aankoop uit Italië (intracommunautaire verwerving)	110
10.3.	Verkoop aan een Braziliaanse onderneming (uitvoer)	111
10.4.	Verkoop aan een Italiaanse onderneming (intracommunautaire levering)	111
11.	Aankopen van diensten	111
12.	Aankopen van een vast actief	112
12.1.	Aankoopfactuur materieel vast actief	112
12.2.	Werken in onroerende staat	112
13.	Exitvoorbeeld	113
13.1.	Euro Shop	113
13.2.	Den Ouden Advokaat	114
	HOOFDSTUK 6. PERSONEEL	117
1.	Inleiding	119
2.	Algemene begrippen	119
2.1.	Van bruto naar netto	119
2.2.	Personeelskost voor de werkgever	121
2.3.	Relatie tot de RSZ en de Federale Overheidsdienst Financiën	121

3.	Boekhoudkundige verwerking	122
3.1.	Berekening en betaling via de balansmethode	122
3.2.	Berekening en betaling via de grootboektechniek	123
3.3.	Bezoldiging bestuurders en zaakvoerders	123
4.	Personeelsadministratie	124
4.1.	Wat is een sociaal secretariaat?	124
4.2.	Boekhoudkundige verwerking	125
5.	Vakantiegeld	125
5.1.	Principe	125
5.2.	Boekhoudkundige verwerking vakantiegeld (personeelsadministratie door onderneming zelf)	126
5.2.1.	De situatie in boekjaar N0 (vakantiedienstjaar)	126
5.2.2.	De situatie in boekjaar N1 (vakantiejaar)	127
6.	Exitvoorbeeld	128

HOOFDSTUK 7. INVESTEREN IN MATERIËLE VASTE ACTIVA **135**

1.	Inleiding	137
2.	Materiële vaste activa	137
3.	Verwerven van materiële vaste activa (investeren)	138
3.1.	Begrip aanschaffingswaarde	138
3.2.	Inleidend voorbeeld: Aankoop van materiële vaste activa	140
4.	Afschrijvingen	141
4.1.	Parameters bij het bepalen van de afschrijvingen	141
4.2.	Begrip nettoboekwaarde	142
4.3.	Voorbeeld: Afschrijvingen in boekjaar N0	142
4.4.	Voorbeeld: Afschrijvingen in boekjaar N1	145
5.	Realisatie van vaste activa	147
5.1.	Recurrente of niet-recurrente minderwaarde (meerwaarde) bij verkoop	147

5.2.	Voorbeeld: Realisatie met verlies	147
5.3.	Voorbeeld: Realisatie met winst	149
6.	Herwaardering van vaste activa	150
6.1.	Herwaardering	150
6.2.	Voorbeeld: Herwaarderingsmeerwaarde	151
7.	Btw-aspecten	153
7.1.	Beperkte aftrekbaarheid btw	153
7.2.	Voorbeeld: Beperkte aftrekbaarheid btw	154
8.	Exitvoorbeeld	155
HOOFDSTUK 8. DE JAARLIJKSE INVENTARIS EN OPMAAK VAN DE JAARREKENING		161
1.	Inleiding	163
2.	Inventaris: Ten minste één keer per jaar	164
3.	Boekhouding in overeenstemming brengen met de werkelijkheid	164
4.	Inventarisverrichtingen	165
4.1.	Voorraadwijziging	165
4.2.	Dubieuze debiteuren	166
4.3.	Vakantiegeld	167
4.4.	Afschrijvingen	167
4.5.	Btw: Schuld of vordering?	168
4.6.	Kosten toewijzen aan de juiste periode via de overlopende rekeningen	168
4.6.1.	Toe te rekenen kosten (kosten anticiperen)	169
4.6.2.	Over te dragen kosten (kosten uitstellen)	169
4.7.	Opbrengsten toewijzen aan de juiste periode via overlopende rekeningen	170
4.7.1.	Over te dragen opbrengsten (opbrengsten uitstellen)	170
4.7.2.	Verkregen opbrengsten (opbrengsten anticiperen)	171
5.	Resultaatbepaling	172
5.1.	Bepalen van het resultaat (winst of verlies) vóór belastingen	172
5.2.	Bepalen van het resultaat (winst of verlies) na belastingen	173

6.	Resultaatverwerking	174
6.1.	Stap 1: Is er overgedragen winst of verlies van het vorige boekjaar?	174
6.2.	Stap 2: Verwerken van de te bestemmen winst (verlies)	175
6.3.	Resultaatverwerking fitnesscentrum	175
7.	De eindbalans	178
8.	De resultatenrekening	178
9.	Exitvoorbeeld	180
HOOFDSTUK 9. HET OPRICHTEN (EN STOPZETTEN) VAN EEN ONDERNEMING		183
1.	Inleiding	185
2.	Het begrip 'Inbreng'	185
2.1.	Voorstelling in de jaarrekening	185
2.2.	Vorming van de inbreng	186
3.	Oprichting van een vennootschap	187
3.1.	Oprichting van een NV	187
3.1.1.	Begrippen	188
3.1.2.	De oprichting van een NV: Stap per stap	188
3.1.3.	De oprichting van een NV: Boekhoudkundige verwerking	190
3.2.	Oprichting van een BV	192
3.2.1.	Begrippen	192
3.2.2.	De oprichting van een BV: Stap per stap	193
3.2.3.	De oprichting van een BV: Boekhoudkundige verwerking	193
4.	Verhoging van de inbreng	195
4.1.	Verhoging van het kapitaal bij een NV	195
4.1.1.	Beschrijving	195
4.1.2.	Boekhoudkundige verwerking	196
4.2.	Verhoging van de inbreng bij een BV	198
4.3.	Samenvatting: NV vs. BV	198

5.	Oneigenlijke inbrengverhoging en oneigenlijke inbrengvermindering	198
5.1.	Verhoging van de inbreng door incorporatie van overgedragen winst	199
5.2.	Verhoging van de inbreng door incorporatie van overgedragen verlies	200
6.	Alarmbelprocedure	201
6.1.	Alarmbelprocedure bij de NV	202
6.2.	Alarmbelprocedure bij de BV	202
7.	Ontbinding en vereffening	203
8.	Exitvoorbeeld	204
	HOOFDSTUK 10. HET ONTSTAAN VAN RESERVES EN OVERGEDRAGEN WINST/VERLIES	207
1.	Inleiding	209
2.	Voorstelling in de jaarrekening	209
3.	Reserves	210
3.1.	Onbeschikbare reserves	210
3.1.1.	Soorten onbeschikbare reserves	210
3.1.2.	Voorbeeld: Wettelijke reserve	211
3.2.	Beschikbare reserves	213
3.3.	Belastingvrije reserves en uitgestelde belastingen	213
4.	Exitvoorbeeld	214
	HOOFDSTUK 11. KAPITAALSUBSIDIES, EEN BIJZONDERE VORM VAN FINANCIERING	217
1.	Inleiding	219
1.1.	Probleemstelling	219
1.2.	Algemene context	219
2.	Soorten subsidies	220
3.	Kapitaalsubsidies	220
3.1.	Algemeen principe en kenmerken	220

3.2.	Kapitaalsubsidie op activa met beperkte levensduur	221
3.2.1.	Uitgewerkt voorbeeld	221
3.2.2.	Verkoop van een vast actief waarvoor een kapitaalsubsidie werd verkregen	222
3.3.	Kapitaalsubsidie op activa met onbeperkte levensduur	222
4.	Exitvoorbeeld	222
HOOFDSTUK 12. VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN		227
1.	Inleiding	229
2.	Algemene begrippen	229
2.1.	Voorzieningen voor risico's en kosten	229
2.2.	Soorten voorzieningen	230
3.	Boekhoudkundige verwerking	231
3.1.	Algemeen principe	231
3.2.	Uitgewerkt voorbeeld	232
4.	Exitvoorbeeld	235
HOOFDSTUK 13. FINANCIERINGSMOGELIJKHEDEN – SCHULDEN EN LEASING		237
1.	Probleemstelling	239
2.	Schulden op meer dan één jaar: Lening bij kredietinstelling	239
2.1.	Algemene begrippen	239
2.2.	Aflossingstabel	241
2.3.	Boekhoudkundige verwerking	242
3.	Schulden op meer dan één jaar: Leasing bij leasingmaatschappij	246
3.1.	Algemene begrippen in verband met leasing	246
3.2.	Annuïteitenlening	248
3.3.	Uitgewerkt voorbeeld	248
3.4.	Boekhoudkundige verwerking bij de leasingnemer	249
4.	Exitvoorbeeld	252

HOOFDSTUK 14. ACHTERGROND EN WETTELIJK KADER	257
1. Welke jaarrekeningen bestaan er?	259
2. Wetgeving rond de boekhouding en de jaarrekening naar Belgisch recht	259
3. De onderneming	260
4. Vennootschappen, verenigingen en stichtingen	261
5. De boekhoudplichtige onderneming	263
6. Volledige of vereenvoudigde boekhouding	264
7. Jaarrekening: Volledig of verkort model voor vennootschappen	266
7.1. Criteria voor het gebruik VOL en VKT	266
7.2. Twee achtereenvolgende boekjaren	267
7.3. Startende onderneming	268
7.4. Aanpassingen van de criteria voor een boekjaar dat langer of korter duurt dan twaalf maanden	268
7.5. Berekening van het jaargemiddelde van het aantal werknemers	268
7.6. Berekening van de jaaromzet	268
7.7. Verbonden ondernemingen	269
7.8. Consortium	273
8. Jaarrekening: Micromodel voor vennootschappen	274
8.1. Criteria voor het gebruik MIC	274
8.2. Twee achtereenvolgende boekjaren	275
8.3. Startende onderneming	275
8.4. Aanpassing van de criteria voor een boekjaar dat langer of korter duurt dan twaalf maanden	275
8.5. Berekening van het jaargemiddelde van het aantal werknemers en de jaaromzet	276
8.6. Verbonden ondernemingen	276
9. Modellen voor vennootschappen: VOL, VKT en MIC	276
9.1. Kap versus inb	276
9.2. Volledig model (inb en kap)	277

9.3. Verkort model (inb en kap)	283
9.4. Micromodel	288
10. Jaarrekening voor verenigingen en stichtingen	288
10.1. Algemeen	288
10.2. Verenigingen en stichtingen: Volledig, verkort of micromodel	289
10.3. Modellen voor verenigingen en stichtingen: Volledig model	289
10.4. Modellen voor verenigingen en stichtingen: Verkort en micromodel	295
10.5. Vereenvoudigd model van de jaarrekening voor verenigingen en stichtingen	298
11. Wettelijke bepalingen rond de openbaarmaking van de jaarrekening voor vennootschappen, verenigingen en stichtingen	299
11.1. Openbaarmaking bij vennootschappen	299
11.2. Openbaarmaking bij verenigingen en stichtingen	300
12. Samenvatting	301

